

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Clüveri[i] Germaniæ Antiquæ Libri tres

Clüver, Philipp

Lugduni Batavorum, 1631

Cap. XXX. De Bojohæmo, ejusque incolis Bojis, & Marcomannis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44541

tertium à *Lunâ silvâ*. Treis maximos hujus ripæ amnes voluisse eum indicare, haud dubium esse potest. In maximis heic primum scimus esse *Marum*, vulgò *die Mark* Germanis, Slavis *Moráná*, Moraviam secantem: secundum verò *Narum*, vulgò *die Nabe*, à dictis *Sudetis montibus* & *silvâ Gabretâ* profluentem. tertius, ex notatâ à Ptolemæo distantia, erit *Brentius*, inter opida *Lauing* & *Gundelsing* Danubio sese miscens. nec obstat, quòd hujus confluens est supra confluentem *Lichi*; quum primum amnem Ptolemæus infra *Lichum* Danubio adfundat, sic scilicet falsò etiam secundum longè infra Aenum Danubio jungatur. De *Gabretâ silvâ* convenit ei cum Strabone; cujus verba, in lib. VII, hæc sunt: *ὁ δὲ Ἑρκυνίος δρυμὸς πικρότερος τε ἐστὶ καὶ μεγαλόδενδρος, ἐν χαλεποῖς ἱρυνόεσι κύκλοις περιλαμβάνων μέγαν. ἐν μέσῳ δὲ ἴδρυται χώρα καλῶς οἰκείσθαι δυναμένη, περὶ ἧς εἰρήκαμρος. id est: Hercynius saltus densior est, magnisque confitus arboribus, locis naturâ munitis magnum includens circulum: in cujus medio est regio, apta habitationi egregie; de quâ diximus.* De *Bojohæmo* eum loqui, suo loco ostendetur. pergit paullo post: *Ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλη ὕλη Γαυθρητῆ μεγάλῃ· ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν Σηθῶν· ἐπεὶ δὲ ὁ Ἑρκυνίος· ἔχεται δὲ κακῶν· καὶ ἄλλων.* hoc est: *Est & alia silva magna Gaubreta: post quam Suevorum sedes. mox Hercynius saltus; quem & ipsum Sævi tenent.* *Silvam Gabretam* eandem intelligit, quam Ptolemæus; nempe *Theuringicam* ad *Bojohæmum* usque: *silvæ* deinde junctos *Suevos Nariscos*: dehinc *Hercynium saltum*, quem *Sævi* tenebant *Marcomanni*, & *Quadi*. *GABRETA* igitur *SILVA* est, quæ hodiè partim *Theuringicus*, partim *Bojohæmicus* vocatur *saltus*: in cujus jugo pi-

nifero oritur *Narus* amnis, *Nariscos* interfluens.

Includunt nunc dicti *Nariscorum* fines *Palatinatum* superiorem, qui & *Bavariæ Palatinus* dicitur; dein *Lantgraviatum Leuchtenbergensem*.

Ad vocabulum gentis quod attinet; legitur id, ut antè ostensum, apud Ptolemæum *ὄναρσι*: quod viri docti corrigendum putarunt in *Ναρισκοί*. Equidem ego de *οὐ* in *N* mutando nihil ambigo: at de *τ* in *κ* vertendo etiamnum dubito. quidpe quamvis ipse Taciti exemplarium fidem Ptolemæi exemplaribus prætulerim; presertim, quum apud Jul. quoque *Capitolinum* in *M. Antonino* legantur *Narisci*: tamen è diverso pro Ptolemæo facere video, quod apud Theodosium è Dionis historiâ iidem populi dicantur *Ναρισται*. ita ut ferè credam, promiscuè ea vocabula usurpasse quondam Græcos: quemad- modum *ταυροῦχος* quoque dixerunt *ταυροχτες*, & *ταυροχτες*. teste Strabone libro VII. Longè rectius tamen, magisque genuinum erat *NARISCI*; ex Germanico derivativi generis vocabulo *thi Narischen*. Etenim, aut flumen *Nabum* adcolis quondam dictum fuit *thi Nare*; unde genti nomen derivatum *thi Narischen*: aut genuinum nomen *thi Narischen*, Romani vitiarunt in *Nariscos*.

De cetero, nomen hoc gentis ultimò refertur à *Dione* & *Capitolino* in *M. Antonini* principatu. Posterioribus temporibus, tabulæ itinerariæ, eodem situ, inter *Alemanos* & *Marcomannos* dicuntur *ARMALAUSI*: & apud *Aethicum* inter *Germaniæ* gentis vitiatò vocabulo *Armolai*. Quando priscum nomen, & quâ de causâ mutaverint, haud facilè dixerim.

CAP. XXX.

De BOJOHÆMO, ejusque incolis BOJIS,
& MARCOMANNIS.

TERRAM *Bojohæmicam* qui primum *Germani* incoluerint, incertum est. *Bojos* deinde, *Gallicam* gentem, immigrasse, ex Tacito satis perspicuè disco. Verba ejus in libro de *Germaniâ* hæc sunt: *Iuxta Hermunduros Narisci, ac deinde Marcomanni & Quadi agunt. Præcipua Marcomannorum gloria, viresque: atque ipsa etiam sedes, pulsâ olim Bojis, virtute parta. Nec Narisci Quadive degerant. Eaque Germaniæ velut frons est, quatenus Danubio prætexitur. Et eodem libro antea: Validiores olim Gallorum res fuisse, summus auctororum divus Iulius tradit. eoque credibile est, etiam Gallos in Germaniam transgressos. Quantulum enim amnis obstabat, quò minùs, ut quaque gens eva-* 50 *luerat, occuparet permutaretque sedes, promiscuas adhuc, & nullâ regnorum potentia divisas? Igitur inter Hercyniam silvam, Rhenumque & Mænum amnes, Helvetii, ulteriora Boji, Gallica utraque gens, tenuère. Manet adhuc Bojemi nomen; significatque loci veterem memoriam; quamvis mutatis cultoribus. De tempore, quando huc Boji transiverint, tam varias doctissimorum etiam hominum, tamque discrepantibus video sententias, ingentisque errores,*

errores, uti mirari satis nequeam, potuisse eos, in re haud perinde obscurâ, tam miserè cæcutire. Docet id quamdisertissimis verbis T. Livius, in lib. v, quæ hæc sunt: *Prisco Tarquinio Romæ regnante, Celtarum, quæ pars Gallia tertia est, penes Bituriges summa imperii fuit. ii regem Celtico dabant. Ambigatus is fuit; virtute fortunâque, cum suâ, tum publicâ prapollens: quòd in imperio ejus Gallia adèò frugum hominumque fertilis fuit, ut abundans multitudo vix regi videretur posse. Hic magno natu ipse jam, exonerare pręgravante turbâ regnum cupiens; Bellovesum, ac Sigovesum, sororis filios, impigros juvenes, missurum se esse in quas dei dedissent anguriis sedes, ostendit. quantum ipsi vellent, numerum hominum excirent; ne quæ gens arcere advenienteis posset. Tum Sigoveso fortibus dati Hercynii saltus. Bojos deduxisse*

10 Sigovesum, extra controversiam erat, quando ab his incinçti, ut ait Patereulus lib. ii, *Hercyniæ silvæ campi, Βοιοηάμι* nomen acceperunt, quod in hanc usque diem perdurat, vulgò Germanis *Böhaim* dictum. at controversum id tamen facere videtur Cæsar, gravis haud minùs quàm Livius, Patereulus vel Tacitus, auctor. Verba ejus è belli Gallici comment. vi, integra adponere consilium est. *Fuit, inquit, antea tempus, quum Germanos Galli virtute superarent; & ultro bella inferrent; ac propter hominum multitudinem, agrique inopiam, trans Rhenum colonias mitterent. itaque ea, quæ fertilissima sunt Germania loca, circum Hercyniam silvam, quam Eratostheni, & quibusdam Grecis, samâ notam esse video, quam illi Orciniam appellant, Volca Tectosages occuparunt; atque ibi consederunt. quæ gens ad hoc tempus iis sedibus se continet: summamque habet justitiæ & bellicæ laudis opinionem.*

20 Aut ego vehementer fallor, aut eadem de re tres scriptores, Cæsar, Livius, Tacitus, simul loquuntur. Tacitus ait, Cæsarem auctorem esse, *validiores olim Gallorum res fuisse; eoque credibile, etiam Gallos in Germaniam transgressos.* id modò ex ipso Cæsare cognovimus. Livius ait, *abundantem multitudinem vix regi potuisse; ideòque Ambigatum regem, pręgravante turbâ regnum exonerasse, partemque in Hercynios saltus misisse.* Cæsar tradit, *Gallos, propter hominum multitudinem, agrique inopiam, trans Rhenum colonias misisse in Hercyniam silvam.* Hæc omnia, inquam, inter se probè conveniunt. in hoc uno Tacitus à Cæsare dissentit, quòd *Bojos* adpellat, quos ille *Volcas Tectosagas.* At quomodò dissentire ab eo potuit, quem apertè fatetur se auctorem sequutum? Vincat igitur, inquires, Cæsar. At qui potest; tot contradicentibus argumentis? quæ si curatius

30 perspexeris, numquàm ei palmam concesseris. Hæc igitur sedulò examinentur. Primùm apud Cæsarem legitur, *Volcas Tectosagas in Hercyniam silvam missos.* id falsum coarguit Livius. quidpe *Volcas Tectosagas* constat fuisse in Galliâ Braccatâ sive Narbonensi provinciâ: quorum opidum *Melæ* atque Plinio *Tolosa.* unde gentem ipsam Cæsar *Tolosates* bis terve adpellat: *Tectosagarum* verò nomen, quamvis antiquissimum, numquam refert. At Livius apertè atque disertè, non ex Braccatâ Galliâ, sed ex Galliâ Celticâ colonos in Hercyniam silvam missos adseverat. Nec est quod suspiceris, de Narbonensi provinciâ hæc loqui eum; quia Strabo hanc partem Galliæ quondam Celticam peculiari vocabulo adpellatam adfirmat: quâ de re suprâ lib. i, cap. iii, disputatum. Livius certè heic eam intelligit Celticam, quæ, inter Sequanam, Maronam, Rhenum,

40 Rhodanumque amneis, Gebennam montem, ac flumen Garumnâ, oceanumque comprehensâ, pars tertia dicebantur Galliæ Comatæ; à cujus nomine omnis Braccata Galliâ exclusa fuit. In Celticâ fuere *BITURIGES;* (nunc regio est *Berry*, gentisque caput *Bourges*) penes quos summa tunc imperii fuit totius Celticæ. In hac quoque fuêrunt *Arverni, Senones, Hedui, Ambarri, Carnutes, Auleri,* qui unâ cum Biturigibus in Italiam, duce Belloveso missi, ut narrat in sequentibus Livius. in hac item *Cenomanni,* qui illos in Italiam proximè sequuti. in hac denique *Boji* etiam, quorum pars *Cenomannos* postea in eandem Italiam sequuti. Certum igitur est, Gallos, qui Segoveso duce in Hercyniam silvam commigrarunt, non fuisse *Volcas Tectosagas,* id est, Gallos Braccatos. Strabo lib. iv, ubi de *Tectosagarum* migratione narrat, in unam Phrygiam eos pervenisse, Asiæ regionem, adfirmat. Idem auctor, lib. vii, hanc ex Posidonii scriptis refert narrationem: *ἠγορεῖ ὅτι οἱ Βοιοὶ τὴν Ἐρκύνιον δρυμὸν οἰκῶν πρόσθεν· ὅτι δὲ Κίμβροι, ἐρημικῶς τὰς Ἰνδίας τὴν τὸν τετὸν, Σποικραδέϊας ὑπὸ τῶν Βοίων, Ἰνδία δὲ Ἰσπρην καὶ σὺν Σκορδισκῶν Γαλατίας καὶ Ἰσθμῶν.* Id est: *Ait etiam, Bojos quondam Hercynium saltum incoluisse: Cimbrum autem, quum ad hæc loca se contulissent, ab iis repulsos, ad Istrum & Scordiscos Gallos descendisse.* Factum hoc eâ migratione, quam Cimbrum, oceani inundatione peninsulâ suâ pulsi, in omnem penè Europam susceperunt; suprâ in Cimbrorum expositione ostensum est. ubi etiam demonstratum, inundationem illam jam ante Aristotelis tempora esse factam. Ex quo maximè perspicuum fit, nullos hos alios fuisse Bojos, quàm Gallos illos è Celticâ, tertiâ Galliæ

Comatæ parte, per Sigovefum, Tarquinio Prifco Romæ regnante, id est, circa annum ante natum Christum 100, in Hercynios saltus deductos; à quibus locus five regio ipsa *Bojohemi* accepit nomen: quos tandem Maroboduus Marcomannorum rex expulit; testibus Paterculo ac Strabone, quos supra cap. III, in Marcomannis ad Rhenum, exposui; teste item Tacito, his verbis: *Præcipua Marcomannorum gloria, viresque: atque ipsa etiam sedes, pulsus olim Bojis, virtute parta.* Quum igitur Cæsar tradat, eos Gallos olim, quum validiores, ut ait Tacitus, res eorum adhuc essent, quàm Germanorum, id est, antequàm Germani in Galliam transgrederentur, in *fertilissima Germania circum Hercyniam silvam loca* migrasse, qui ad suam usque ætatem eadem sedeis tenebant; certum est, nullos alios eum intellexisse Gallos, quàm *Bojos*: qui mox post ejus ætatem, in Augusti principatu, à Marcomannis iis sedibus ejecti sunt. Equis verò tam ignarus Germaniæ, qui nesciat, fertilissima totius regionis loca esse circum Hercyniam silvam, vel potius in ipsâ silvâ, ut tradit Strabo, loco supra citato, his verbis: *ὅτι Ἐρυνίου δρυμὸς πανικόπερος πῆ ἐστὶ, καὶ μεγαλόδενδρον, ἐν χωρείῳ ἱερυνίοις κύκλον περιλαμβανὸν μέγαν. ἐν μέσῳ δὲ ἰδρυται χῶρος, καλῶς οἰκείσθη δισαυδρῆν.* Id est: *Hercynius saltus densior est, magnisque constitit arboribus, in locis naturâ munitis circumclusus magnus; in cujus medio regio est, egregie habitationi apta.* Quibus verbis non modò *Bojohemi* situm, sed soli etiam fertilitatem eandem, quàm Cæsar, indicat Strabo.

His igitur ita comprobatis, nihil jam restat, quàm uti Cæsar's exemplaria in prædictis auctoris verbis corrupta esse adseverem. Cui rei suspicionem præbere poterat vel hoc 20 argumentum, quòd in vetustissimis exemplaribus, tam impressis, quàm manu exaratis, pro voce *Volca*, legitur *vulgò*; referturque hæc vox ad præcedentia, pro *vulgariter*, hoc contextu: *circum Hercyniam silvam, quam Eratostheni & quibusdam Græcis famâ notam esse video, quam illi Orcyniam appellant vulgò.* Quæ lectio satis apertè prodit, locum hunc fuisse vitiatum. in quo quum postea sciolus quidam videret male vocem *vulgò* reliquæ orationi quadrare, ex Plinio corrigere eam voluit in *Volca*, propter sequentem mox vocem *Tectosages*. At ego vocem, five *vulgò*, five *Volca*, corrigendam censeo in *Boji*: proximæ vocis treis syllabas priores *Tectosa*, in *Celtica*: ultimam ejusdem vocis syllabam *ges*, in *gens*; quæ fortè scripta fuit *ges*. & integra oratio sic cohærebit: *Fertilissima Germania loca, circum Hercyniam silvam, Boji, Celticæ gens, occuparunt, atque ibi confederunt. quæ gens ad hoc tempus 30 iis sedibus se continet.* Et frequentissimus Cæsar's est mos, eandem vocem repetere, quemadmodum heic *gens*. Atque hac tandem ratione omnes historia, tam Cæsar's, quàm Posidonii, Strabonis, Velleii, Livii, ac Taciti, constabunt.

Ceterum regionis Bojorum, Hercyniis saltibus incinctæ, nomen quod attinet, haud dubiè id Germanis dictum fuit *Der Bojer*, five *Bojen haim*: id est, *Bojerum sedes, domicilium, seu patria*; & contractè *das Bojaim*; unde hodièque dicitur *Böheim*, & corruptè *Bömen*. Latini ex illo fecerunt, alii *BOJONÆMUM*; ut Patereulus habet lib. II: alii *BOJEMUM*; ut Tacitus, in dicto libro de Germaniâ: alii *BOJÆMUM*; ut Strabo libro VII. apud quem tamen vox ea variè in variis exemplaribus corrupta legitur, *Βερίμων*, *Βερίαιον*, *Βερίασμον*, *Βερίαιμον*. ex quibus *Βερίασμον* adeò Lipsio placuisse, uti & in Ta- 40 cito id, pro *Bojemi* vocabulo, scribere maluerit, mirari ego satis nequeo. Ex Paterculo ac Tacito, simulque hodierno ejusdem vocabuli usu, satis certum est, optimum ex omnibus esse *Βερίαιμον*. quamquàm in hoc etiam ego nescio cur Strabo scripserit *Β*, quum ipse è Posidonii monumentis citet, *Bojos* quondam hanc regionem tenuisse. unde omnino suspicer, scripsisse eum *Βοίαιμον*. Apud Ptolemæum regio ipsa nullum nomen habet; at est ibi *μέγα ἔθνος*, *οἱ Βοίμοι*, *magna gens ΒÆΜΙ*: quasi dicas *die Bömen*. de quâ gentis voce mox plura dicam.

Ceterum *MARCOMANNI*, pulsus Bojis, quando & quâ occasione huc immigraverint, supra hoc libro, cap. III, ostensum est. Strabo dicto lib. VII: *Ἐν ταύτῃ δὲ ἐστὶ καὶ Ἐρυνίου δρυμὸς, καὶ τὰ τῶν Σηθηῶν ἔθνη, καὶ μὲν οἰκῶντι ἐν τοῖς δρυμῶν ἐν ᾧ ἐστὶ καὶ Βοίαιμον τὸ Μαροβῶδου βασιλεῖος, 50 αἰς ὃν ἐκείνῳ τὸ πᾶν ἀλλὰς πῆ μετένευσεν πλείους, καὶ δὴ οὖν ὁμοθετῆς ἐαυτῶν Μαρομαννῶν.* id est: *In eadem Germaniâ est & Hercynius saltus, & Suetorum gentes, partim intra saltum habitantes; in quo est Bojemum, Marobodui regia: in quam regionem ille, cum alios plures, tum populareis suos Marcomannos transtulit.* Alios illos fuisse *SEDUSTIOS*, atq; *HARUDES*, supra prædicto loco docui. Horum tamen nomina, postquàm in Bojemum commigrarunt in Marcomannorum adpellationem transisse existimo; quia post ea tempora à nullo auctore memoratur. Ptolemæus, pleraque in Germaniâ turbans, atq; ima summis, vetustissima novissimis confundens, recitatis Marcomannis, *ΒÆΜΟΣ* paullo post subjicit, ceu gentem ab illâ diversam.

Verba

Verba ejus hæc sunt : τὸ δὲ τὸν Ὀρευνίων δρυμὸν κέαδοι· ὕφ' ἧς τὰ σπηλαιόφυτα, καὶ ἡ Λύνα ὕλη· ὕφ' ἧς μὲν ἔδνθησι Βάμοι, μέγχι δὲ Δαναβίῃ. hoc est : Sub Orcynio saltu sunt Quadi. sub quibus ferrifodina, & Luna silva. sub quâ magna gens Bami ad Danubium usque. Lunam silvam fuisse ad fontem Mari fluminis, supra in Nariscis ostensum est. si igitur Bami isti sub hac; certè nusquam fuere, nisi in Moraviâ. at hanc, cum proximis Austria Hungariæque ad Danubium usque terris, incoluisse Quados, proximo capite docebo. Falsum igitur est, quòd Bamos heic collocat. Sed ipse satis Ptolemæus hac regione eos excludit, dum Quados sub Hercynio saltu, id est, sub Bojohæmo ponit; ubi est Moravia, antiqua Quadorum sedes. Quum Β Α Μ Ι haud dubiè sint, quos hodiè dicimus die Bømen in

10 *Bøhaim*, id est, in Bojohæmo; Marcomanni verò etiam à multo posterioribus auctoribus in Bojohæmo locentur: eandem omnino fuisse gentem necesse est. Diversitatem nominis hinc natam puto. Quum Marcomanni tenerent Bojohæmum, sibi quidem ipsis, ac Romanis, (quibus id nomen jam antè ad Rheni ripam, & in Galliâ, cognitum) dicti fuere *Marcomanni*. conterminis verò circum populis Germanis à sede, *Bojohæmi*, sive *Bojemi*, & *Bemi*; patriâ lingvâ die *Bøhaimen*, sive *Bømen*. quæ nominis usurpatio postea quoque perduravit, in novis iterum cultoribus Venedis, sive Slavis, qui suo sibi vocabulo & antea, & nunc *Czechi*, Germanis die *Bømen* in hanc usque diem indigerantur. Sic igitur idem nomen à Tarquinio usque Prisco, ad hæc nostra tempora bis mille ducentos amplius duravit annos.

20 Terminos Bojohæmi satis planè indicat Paterculus, dum *incinctos Hercyniæ silvæ campos* occupasse Maroboduum memorat. Strabo item, dicto sæpè loco: ὁ Ἐρευνίων δρυμὸς ἐν χωρῆσι ἱερυνοῖς κώλων περιλαμβάνει· ἐν μέσῳ δὲ ἰδρυται χώρη καλῶς οἰκείσθαι δυναμένη, ἧτις ἔστι εἰρηκαμνῆ. hoc est: Saltus Hercynius in locis naturâ munitis magnum includit circulum; intra quem regio est habitationi egregiè apta; de quâ dixi. Dixit supra; ubi Maroboduum in eam migrasse narravit. Omne autem Bojohæmi regnum saltibus ac montibus undique tamquam nativo cingitur muro. Hinc Arminius, Cheruscorum dux, apud Tacitum, *annal. 11, Hercyniæ latebris defensum ait Maroboduum*. Non modò saltus, sed & monteis fuisse appellatos *Hercynios*, infra ostendam, ubi de montibus Germaniæ disseram. Verùm quia Tacitus Marcomannos in ripâ Danubii collocat, atque in ipsâ fronte Germaniæ, eam

30 iis tribuo ripæ partem, quæ est à *Hafner celle*, v. 111 millibus passuum supra Paslavium sito, ad opidum usque *Greim*. Hanc partem agrorum Bojohæmo conjungo, ab occasu, montis jugo, quod à fonte Voltavæ ad dictum vicum excurrit. ab ortu amne Clunâ, apud dictum opidum Danubio sese miscente. Pars heic nunc est Austria; inque medio ejus opidum *Freystat*. Fuisse Marcomannos in Danubii ripâ, inde maximè liquet, quòd crebras cis Danubium in Noricum fecere excursiones.

Ceterùm Ptolemæus opidum habet in Germania *Μαροβόδον*, MAROBODUM. id eum situs, tum nomen, in Marcomannis fuisse, indicant; de Marobodui regis nomine denominatum. Regiam fuisse Marobodui, haud ineptè forsitan conjecerim; quum à rege conditum, & in regiam sedem dilectum, regii cognomen dignitatem meruerit.

40 De eodem haud dubiè auctor noster *annal. 11: Erat inter Gotones nobilis juvenis, nomine Catualda, profugus olim vi Marobodui; & tunc, dubiis rebus ejus, ultionem ausus. Is validâ manu fines Marcomannorum ingreditur; corruptisque primoribus ad societatem, inrupit regiam, castellumque juxta situm. Veteres illic Suevorum præda, & nostris è provinciis lixæ, ac negotiatores reperti; quos jus commercii, dein cupido augendi pecuniam, postremò oblivio patriæ, suis quemque ab sedibus hostilem in agrum transtulit*. Hanc regiam, quam Catualda inrupit, Lipsius interpretatur Bojohæmum, sive, ut ipse vocat ex Strabone, Boviasinum. *Boviasinum*, inquit, in *Hercyniâ silvâ*; de quo attuli supra Strabonis verba. Verùm fallitur quamvehementissimè vir cetera doctissimus. quidpè Strabo totum Bojohæmum, Hercyniis jugis saltibusque cinctum, βασιλειον adpellavit Marobodui; nempe quia, multarum etiam aliarum regionum ac gentium, inter Albim Vistulamque amnicis, rex, in

50 hac sedem habuit. Tacitus verò opus aliquod lapide atque aliâ materiâ constructum innuit, in quo Maroboduus ceu in regîa arce habitabat: juxta quam *castellum*, in opidi formam situm; in quod lixæ ex provinciis Romanis & negotiatores jus commercii transtulerat. Hæc duo Catualda cum validâ manu inrupit, postquam jam antea, *fines Marcomannorum*, id est, Bojohæmum, Strabonis illud Maroboduanum βασιλειον, ingressus, primores inibi in societatem armorum & vindicandæ libertatis corruperat. Lipsio fortè peregrina visa est ista loquutio Strabonis, quâ totam regionem, amplam, atque spatiosam, βασιλειον adpellavit, & mox τῆσιν. Verùm de hujus vocabuli frequenti eadem

significatione usu, supra in Toxandris notavi. integrum terrarum tractum totiusque gentis sedem etiam alibi adpellari βασιλειον, legisse me memini: quamvis auctor & locus in praesens non succurrat. Ceterum castellum illud, juxta Marobodui regiam situm, caput gentis Marcomannorum fuisse arbitror; quia illuc Svevi, id est, Marcomanni praedas suas conferebant. Id si quis eodem situ fuisse contendat, quo regia nunc sedes, gentisque Czechorum caput, ingens urbs PRAGA conspicitur; facile ei palmam dederim. in medio namque regionis tutissimus erat locus, ubi & rex, novi invisque regni conditor, ageret, & quod universa gens communis praedas conferret.

Hæc igitur de finibus, ipsoque solo Bojohæmi. Ceterum Bojis Gallis, quum Bojohæmo pellerentur, idem ferè accidit, quod de Cheruscis, eodem libro, narrat Tacitus. 10
quidpe, ubi Cæsar tradit, *gentem eam suâ atate summam habuisse justitiæ & bellicæ laudis opinionem*; aptè heic subungi posse videntur ea, quæ Tacitus de Cheruscis refert: *In latere Chaucorum, Chattorumque, Cherusci nimiam ac marcentem diu pacem illacessi nutrierunt. idque jocundius, quam tutius fuit. quia inter impotentes & validos falsò quiescas. ubi manus agitur, modestia ac probitas nomina superioris sunt. Ita qui olim boni æquique Cherusci, nunc inertes ac stulti vocantur. Cattis victoribus fortuna in sapientiam cessit.* Eadem ferè idem auctor de Marcomannis: *Praecipua Marcomannorum gloria, viresque: atque ipsa etiam sedes, pulsus olim Bojis, virtute parva.* Pulsi à Marcomannis Boji quò terrarum concesserint, quum apud auctores non dispiceret doctissimus rerum Boicarum scriptor M. Vellerus; *pulsos regno & dominatu interpretatur, non regione*; mansisseque in parte Bojohæmi, exi- 20
stimat. Verum in Vindeliciæ descriptione ego è Strabone ostendam, pulsos in hujus partem ad Aenum flumen concessisse, quà nunc etiam posterius eorum Bojari manent.

De virtute Marcomannorum bellicâ, cum innumera apud antiquissimi simul posteriorisque sæculi auctores extant exempla; tum hoc maximè præclarum est Romani hominis, Germanorum hostis, elogium: *Praecipua Marcomannorum gloria, viresque: atque ipsa etiam sedes, pulsus olim Bojis, virtute parva.* Meritò præcipua eorum habenda erat gloria, non modò inter reliquos Danubii adcolas, sed inter ceteros quoque Germanos omnes; ut qui antiquissimis temporibus Helvetios Gallos ex iis finibus eiecerint, quos hi Mœnum, Rhenum, Danubiumque amneis & Hercynios montes inter occupaverant; postmodum verò, trajecto Rheno, quum in Galliam à Sequanis contra Heduos vocarentur, 30
omnem ferè Galliam Celticam imperio suo subjecerint; mox Bojos etiam è Bojohæmo pepulerint; multisque dehinc ac gravissimis cladibus Noricam ac Rhætiâ, Romanorum provincias, adfecerint, jam inde à M. Antonini principatu. Orosius, lib. VII, cap. XV: *M. Antoninus Verus, Marcomannicum bellum, quod continuò exortum est, gessit. apud Carnutum triennio jugiter exercitum habuit. Julius Capitolinus, in vitâ ejusdem imperatoris: Tantus timor belli Marcomannici fuit, ut undique sacerdotes Antoninus acciverit; peregrinos ritus impleverit; Romam omni genere lustraverit.* Sed socii iis semper fuere belli contra Romanos Quadi, contermini eorum, & Quadorum item finitimi Jazyges Sarmatæ. Unde etiam Carnuti exercitus habitus; quod opidum nunc Haimberg, in Danubii ripâ, Quadorum finibus oppositum. 40

Regibus semper paruisse, ostendit idem noster, in continentibus: *Marcomannis Quadisque usque ad nostram memoriam reges manserunt ex gente ipsorum; nobile Marobodui & Tudri genus. jam & externos patiuntur. Sed vis & potentia regibus, ex auctoritate Romanâ. raro armis nostris, sæpius pecuniâ juvantur.* Non modò in Bojohæmo Marcomanni, sed jam antè in Rheni ripâ sub regum imperio agebant. quò spectat illud, quod supra citavimus: *Credibile est, etiam Gallos in Germaniam transgressos. quantum enim annis obstabat, quò minus, ut quaque gens evaluerat, occuparet permicaretque sedes, promiscuas adhuc, & nullâ regnorum potentiâ divisas? Attamen non supra libertatem regnabantur Marcomanni, nec regibus infinita aut libera potestas; quod supra libro primo notavi.* Ideoque auctor annal. II, ubi de irruptione Catualdæ in Marobodui regiam narrat, *Veteres illic* 50
ait fuisse Svevorum praedas; non Marobodui.

CAP. XXXI.

De QUADIS.

QUADO s plerique geographorum nostri sæculi in eâ regione collocant, quæ inter Bojohæmum ac Poloniam nunc Silesia vocatur; duo scilicet argumenta sequuntur: primum, quia auctor noster Marcomannis, quos illi Moravos interpretantur,